

Плугатар Тетяна Анатоліївна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
учений секретар секретаріату Вченої ради ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0003-2082-5790
Лелет Сергій Миколайович,
кандидат юридичних наук,
начальник відділу ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-6099-4121

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано принципи адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України на основі визначення їх поняття, видів, системи та особливостей їх правового регулювання; висвітлено основні проблеми й тенденції щодо їх урегулювання. Обґрунтовано, що діяльність Національної поліції України регулюється не лише суто загальними принципами управління, для неї характерні особливі, галузеві принципи. Зазначено, що система принципів включає фундаментальні та безпосередні принципи, які є основою для побудови адміністративно-правового регулювання управління в органах та підрозділах поліції, охарактеризовано вказані принципи.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, Національна поліція України, управління в органах та підрозділах поліції, принципи.

Налагодження стабільного та ефективного управління на всіх рівнях дозволяє не тільки досягати виконання поставлених перед Національною поліцією України завдань, а й ефективно реагувати на нові виклики сьогодення. З огляду на те, що суб'єктами управління в Національній поліції України є переважно атестовані за посадами працівники, їх діяльність, у тому числі управлінська, повинна ґрунтуватися на системі основоположних засад. Водночас чинна система принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України має охоплювати не лише принципи здійснення управлінської діяльності, а й принципи практичної реалізації посадових службових обов'язків поліцейськими.

Визначена в розділі 2 Закону України “Про Національну поліцію” сукупність принципів діяльності поліції [1], на нашу думку, не охоплює всіх напрямів службової діяльності поліцейського як суб'єкта управління. Діяльність Національної поліції України регулюється не лише суто загальними принципами управління,

для неї характерні особливі, галузеві принципи, оскільки управління в органах та підрозділах поліції має, власне, за мету створення належних умов для реалізації поставлених перед ними завдань. У зв'язку з цим, слід дослідити принципи адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України на основі визначення їх поняття, видів, системи та особливостей їх правового регулювання, висвітлити основні проблеми й тенденції щодо їх урегулювання, що й виступає *метою* написання цієї статті.

Вивченню управлінських принципів діяльності правоохоронних органів, у тому числі й поліції, приділили увагу багато вчених. Значний вклад у розвиток цієї проблематики зробили такі вчені, як: О. Бандурка, В. Білоус, А. Гончаренко, В. Грохольський, В. Сущенко, В. Кохан, С. Петков, І. Шопіна, М. Якимчук, О. Ярмиш та інші науковці.

Водночас наукові результати, отримані названими вченими, не враховують особливостей управління, характерних для сучасного розвитку зазначеного правоохоронного органу, якому притаманний відповідний рівень організаційно-правового забезпечення поліції. У зв'язку з цим, слід дослідити принципи функціонування Національної поліції України, які визначені у спеціальному законодавстві, відомчих нормативно-правових актах, а також запропоновані вченими, з метою ґрунтовної розробки проблематики побудови системи принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України.

Першочергово звернемо увагу на викладені в Законі України “Про Національну поліцію” принципи діяльності поліції. Зокрема, відповідно до статей 6–12, такими є: 1) принцип верховенства права; 2) принцип дотримання прав і свобод людини; 3) принцип законності; 4) принцип відкритості та прозорості; 5) принцип політичної нейтральності; 6) принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства; 7) принцип безперервності [1, с. 6–12].

Аналізуючи зміст визначених законодавством України принципів діяльності Національної поліції України, слід зазначити, що вони у своїй сукупності визначають основи для здійснення переважно правоохоронної діяльності та протидії злочинності відповідними уповноваженими особами. Крім того, частина керівних засад діяльності, що визначена в спеціальному законодавстві, стосуються виключно поліції як центрального органу виконавчої влади, що, у свою чергу, звужує обсяг принципів діяльності поліцейських та не визначає необхідного обсягу управлінських принципів, на яких має ґрунтуватися реалізація посадових обов'язків відповідних керівників.

Зокрема, відповідно до статті 9 Закону України “Про Національну поліцію”, яка визначає зміст принципу відкритості та прозорості, поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку. Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом [1, ст. 9].

При цьому слід зазначити, що не всі поліцейські як суб'єкти управління в межах своїх посадових обов'язків безпосередньо працюють за напрямом організації правоохоронної діяльності та протидії злочинності. Так, наприклад, зміст частини

1 статті 71 Закону України “Про Національну поліцію”, відповідно до якої поліцейські за їхньою згодою можуть бути відряджені до органів державної влади, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, але зі звільненням із займаної посади з подальшим призначенням на посади, відповідно до Переліку посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях, що затверджується Президентом України [1, с. 71]. Аналізуючи чинний Перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях, що затверджений Указом Президента України від 9 грудня 2015 року № 691, можна виділити такі категорії юридичних осіб, до яких наразі можуть бути відряджені поліцейські, а саме: 1) Міністерство внутрішніх справ України; 2) установи та організації, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України; 3) Державне управління справами [2]. Аналіз переліку посад, на які можуть бути відряджені поліцейські, дозволяє констатувати факт наявності безпосередньо управлінських посад різних ієрархічних рівнів. Наприклад, у Міністерстві внутрішніх справ України, це посади від начальника відділу до заступника Міністра внутрішніх справ України.

З огляду на зазначене вище, вважаємо, що деякі поліцейські можуть виконувати управлінські посадові обов’язки за основною, неатестованою посадою у відповідних цивільних органах, установах та організаціях, що безпосередньо не пов’язані з правоохоронною діяльністю і боротьбою зі злочинністю. У зв’язку з цим, необхідно усунути прогалину в наявній системі принципів діяльності поліції, сутність якої полягає в тому, що не всі напрями і сфери роботи поліцейських охоплено принципами, які закріплено в Законі України “Про Національну поліцію”.

З одного боку, відряджених, наприклад, до МВС України поліцейських на час їхнього відрядження і, відповідно, виконання посадових обов’язків за неатестованою посадою де-факто можна назвати працівниками МВС України. У такому випадку на них мають поширюватися визначені і закріплені у Правилах етичної поведінки працівника апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, принципи етики. Такими принципами є: 1) служіння державі та суспільству; 2) гідна поведінка; 3) доброчесність; 4) лояльність; 5) політична нейтральність; 6) прозорість і підзвітність; 7) сумлінність [3]. З іншого боку, слід пам’ятати, що всі відряджені до цивільних органів установ і організацій поліцейські, у тому числі й ті, що призначені на керівні посади, під час свого відрядження і, відповідно, виконання посадових обов’язків за неатестованою посадою мають адміністративно-правовий статус поліцейського Національної поліції України, відповідно, на них поширюється дія норми, закріпленої в частині 2 статті 18 Закону України “Про Національну поліцію”, відповідно до якої поліцейський на всій території України, незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби, у разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов’язаний вжити необхідних

заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції [1, с. 18].

Оскільки реалізація зазначеного вище обов'язку поліцейського ґрунтується виключно на принципі безперервності, сутність якого розкривається в змісті статті 12 Закону України “Про Національну поліцію” та полягає в тому, що: 1) поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського; 2) поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня [1, с. 12], то цілком закономірно, що й інші принципи діяльності поліції, які передбачені згаданим вище законом, поширюються також і на відряджених поліцейських, які займають відповідні керівні посади. Отже, відряджені поліцейські як суб'єкти управління повинні керуватися як принципами, визначеними в спеціальному законодавстві про поліцію, так і принципами етики, що визначені відомчими нормативно-правовими актами МВС України.

Однак якщо проаналізувати зміст однакових за найменуванням функціональних принципів, на яких може ґрунтуватися управлінська діяльність окремих поліцейських та працівників МВС України, можна впевнитися, що їх сутність різниться, а це є передумовою неможливості їх гармонійного поєднання задля можливості керуватися ними у своїй службовій діяльності поліцейськими, які перебувають на цивільних, у тому числі керівних, посадах у відрядженні.

Наприклад, відповідно до статті 10 Закону України “Про Національну поліцію”, сутність принципу нейтральності полягає в тому, що: 1) поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності; 2) поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань; 3) у органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність; 4) поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження з політичною метою [1, с. 10].

У свою чергу, сутність принципу політичної нейтральності для працівників МВС України, зміст якого розкрито в частині 5 розділу 2 Правил етичної поведінки працівника апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, зводиться до: 1) недопущення впливу політичних інтересів на дії та рішення працівників МВС; 2) відмови від публічної демонстрації політичних поглядів і симпатій; 3) дотримання вимог стосовно обмежень щодо політичної діяльності, встановлених законом стосовно окремих категорій працівників МВС; 4) уникнення використання символіки політичних партій під час виконання працівниками МВС своїх обов'язків; 5) забезпечення прозорості у відносинах з особами, що виконують політичні функції [3].

Зважаючи на викладене вище, вважаємо, що закріплення принципів діяльності поліцейських як суб'єктів управління в численних нормативно-правових актах нівелює характер простоти їх викладу, а також легкість практичного застосування відповідними керівниками.

Як слушно зазначає Р. Лівшиць, держава, у якій принципи правової держави мають лише декларативний характер, майже завжди буде прагнути підтримувати такий стан, коли зберігатиметься можливість розмивання законності шляхом підміни законів управлінськими рішеннями, тобто рішеннями “ручного регулювання” [4, с. 145].

З огляду на це, на нашу думку, засади діяльності поліцейських Національної поліції України як суб'єктів управління, у тому числі тих, яких відряджено до органів державної влади, установ та організацій на відповідні керівні посади із залишенням на службі в поліції, та їх сутність мають бути визначені і закріплені виключно в відповідних статтях закону.

З цього приводу слід погодитись із Д. Денисюком, що положення, яке становить принцип, завжди має бути закріплене в нормативно-правовому акті, тобто бути правом; принцип – це не будь-яке, а основне правило, що відбиває сутність діяльності поліції; дія (бездіяльність) співробітників поліції, у процесі якої порушуються принципи діяльності поліції, не може бути визнана законною; недотримання вимог одного принципу діяльності поліції неминуче призводить до порушень положень якого-небудь іншого принципу; принципи діяльності поліції завжди мають відображати її гуманізм [5, с. 65].

У контексті відображених вище критеріїв слід зазначити, що формування майбутньої системи принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України має відбуватися з урахуванням усіх напрямів діяльності поліцейських, тобто вона має охоплювати (регламентувати) не тільки практичну реалізацію управлінської діяльності керівників усіх ієрархічно структурованих рівнів, а й, що не менш важливо, організацію надання поліцейських послуг у таких сферах як забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав та свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності.

Проаналізувавши положення чинного Закону України “Про Національну поліцію”, можна констатувати, що його правовими нормами визначено лише ті принципи, які більшою мірою стосуються надання поліцейських послуг. Натомість принципи здійснення управлінської діяльності та окремих напрямів роботи, які закріплено за відповідними структурними підрозділами Національної поліції України, залишилися поза увагою законодавця.

С. Чирик, досліджуючи правові принципи діяльності Національної поліції, зазначає, що попри важливість прийняття Закону України “Про Національну поліцію”, у якому визначено й закріплено основні принципи діяльності поліції, його недоліком є відсутність спеціальних принципів, які визначають засади для здійснення, наприклад, інформаційно-аналітичної діяльності поліції: формування баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України; користування базами (банками) даних Міністерства внутрішніх

справ України та інших органів державної влади; інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної роботи; інформаційної взаємодії з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями [6, с. 123].

Нормативне закріплення принципів управління вносить велику конкретність і стійкість в управлінські відносини, дозволяє об'єктивніше судити про те, хто і що конкретно повинен робити для реалізації цих принципів, гарантує суворе їх додержання [7, с. 188]. Принципи управління забезпечують інтеграцію окремих видів управлінської діяльності в різні підрозділи системи, взаємну їхню погодженість і загальну спрямованість на реалізацію окреслених цілей. У принципах управління відображені основні вимоги, поставлені до побудови систем управління і методів здійснення функцій управління, доцільний характер взаємин між суб'єктами й об'єктами управління [8, с. 16].

Отже, якщо погоджуватись із тим, що принципи відбивають характер системи управління загалом, об'єктивний зміст усіх явищ і реальних процесів управління, слід визнати, що принципи, управління, відповідно, детерміновані місцем цих явищ, їх роллю в системі управління в органах та підрозділах поліції, що є підставою для їх систематизації [9, с. 151].

Що стосується класифікації принципів, то, як зазначає А. Столяренко, класифікація принципів управління персоналом правоохоронних органів має ґрунтуватися на їх поділі на дві групи, зокрема: 1) організаційно-управлінські; 2) технологічні [10, с. 73]. На думку І. Ансофф [11, с. 2], до першої групи належать принципи соціальної спрямованості управління, двоєдиної мети управління (досягнення цілей організації і працівників), психолого-педагогічної єдності управління, системи роботи з персоналом органів внутрішніх справ; до другої – принципи ефективності соціально-психологічного та педагогічного впливу на персонал, гуманізації управління, управління колективом і через колектив, управління з використанням можливостей самоврядування, психолого-педагогічної технологічності управлінської діяльності [12, с. 135–136].

На думку В. Сущенка, С. Присяжнюка та О. Коваленка, які досліджували процес управління в органах внутрішніх справ, безпосередньо принципи управління слід поділяти на: 1) загальні (авторитету і відповідальності, дисципліни, порядку, справедливості, ініціативи); 2) спеціальні (відповідності, функціональності, цілеспрямованості, ієрархічної побудови системи управління) [13, с. 53–55].

Як стверджує В. Барко, за цілісного діяльнісного підходу до управління можна виокремити чотири принципи управління персоналом: гуманістичний особистісно орієнтований підхід, системність, інтенсифікація та оптимізація і три групи загальних методів управління персоналом органів внутрішніх справ: 1) організації і здійснення управлінської діяльності; 2) мотивації та стимулювання діяльності персоналу; 3) контролю за ефективністю управлінської діяльності, кожна з яких поділяється на групи часткових методів і прийомів управління. До першої належать методи вербальної передачі та наочно-практичні; до другої – часткові методи мотивації та стимулювання працівників; до третьої групи –

часткові методи контролю та самоконтролю персоналу за результатами діяльності [12, с. 144].

А. Крамаренко на базі проведеного дослідження проблематики ефективності управління персоналом виділяє такі принципи: 1) науковості; 2) прогресивності; 3) об'єктивності; 4) прозорості; 5) простоти; 6) економічності; 7) гнучкості (адаптивності); 8) системності (комплексності); 9) універсальності; 10) цілеспрямованості [14, с. 198–199].

Отже, підсумовуючи викладене, для впорядкування системи принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України, вбачаємо за доцільне запропонувати класифікацію основних засад регулювання правовідносин у сфері управління органів та підрозділів поліції, до якої мають увійти, фундаментальні та безпосередні принципи.

Фундаментальні принципи, тобто ті, які б визначали основоположні засади механізму адміністративно-правового регулювання управління в органах та підрозділах Національної поліції України. До таких принципів слід віднести: 1) принцип об'єктивності. Управління діяльністю органів та підрозділів поліції здійснюється відповідно до об'єктивного розвитку суспільства. Тому від суб'єктів управління вимагається пізнання й уміле використання об'єктивних закономірностей, урахування реальних можливостей, фактичного стану справ у суспільстві. Принцип об'єктивності не сумісний із суб'єктивізмом, який ігнорує об'єктивні умови і закони розвитку суспільства [15, с. 46]; 2) принцип законності. Законність в управлінській діяльності означає здійснення повноважень поліції на підставі додержання Конституції України та чинних законів України, відповідність нормативних актів управління, що приймаються Національною поліцією України, Конституції України, законам та підзаконним актам вищого рівня, узгодження індивідуальних актів управління із приписами законів та підзаконних нормативних актів, а також з індивідуальними актами вищих органів поліції, що приймаються у межах їх компетенції, прийняття управлінських рішень не лише відповідно до “букви закону”, тобто чинного законодавства та підзаконних нормативних актів, але й “духу закону” – принципів права, згідно з якими й були прийняті відповідні норми чи рішення [16, с. 215]; 3) принцип системності. Сутність цього принципу в управлінні полягає в об'єднанні при відповідній диференціації окремих взаємозумовлених видів діяльності, необхідних для реалізації конкретних цілей Національної поліції України та управління нею. Недооцінка її як цілісної системи у всьому розмаїтті внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків може призвести до непогодженості окремих сторін її діяльності, суперечливості прийнятих рішень управління [9, с. 155]; 4) принцип поєднання централізації та децентралізації управління. Він має важливе значення для управління діяльністю Національної поліції України на сучасному етапі. У основу побудови системи органів та підрозділів поліції покладено жорстку ієрархію та визначеність обсягу поліцейських повноважень, імперативний порядок взаємин усіх ланок поліції, об'єднаних єдиним центральним органом, процесуальну і службову дисципліну, гарантом яких виступає голова Національної поліції України. Недотримання цього принципу призводить,

з одного боку, до зменшення ролі центральних суб'єктів управління поліції в діяльності територіальних, а з іншого боку, – до непотрібної дрібної, малозначної опіки суб'єктів управління в регіонах, до обмеження їх самостійності при здійсненні функцій управління. Центральні суб'єкти управління повинні визначати пріоритетні напрями діяльності управління поліції в регіонах, розробляти й забезпечувати реалізацію комплексних програм, проведення комплексних операцій, наукових досліджень, брати участь у розробленні та вдосконаленні нормативно-правових актів, вирішувати міжрегіональні питання щодо діяльності органів та підрозділів поліції. Централізація і децентралізація реалізуються також у сполученні єдиначальності та колегіальності в управлінні. Під час розроблення управлінських рішень керівник повинен зважати на пропозиції фахівців (працівників), націлювати їх на розроблення різних варіантів рішень, проводити експертну оцінку великомасштабних рішень. Це не лише не підриває авторитет керівника, а, навпаки, підвищує його, піднімає відповідальність колективу за прийняте рішення і його реалізацію [15, с. 49]; 5) пріоритетності прав громадян. Цей принцип проголошено Конституцією України, де сказано, що “права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави” [17, ст. 3], та Законом України “Про Національну поліцію”, де в ч. 1 ст. 7 зазначається: “під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією України та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації” [1, ст. 7]. Відповідно до вказаного закону, Національна поліція України створювалася саме з метою служити суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини; 6) принцип верховенства права. Окрему увагу слід приділити аналізу цього принципу. У частині 1 статті 6 Закону України “Про Національну поліцію” зазначається, що поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Водночас відповідно до частини 1 та 2 статті 7 згаданого Закону під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції [1, ст. 6–7].

З приводу безпосередніх принципів слід зазначити, що ці принципи залежать від структури й функціонального призначення конкретного органу чи підрозділу поліції, мети і завдань, що постають перед керівниками органів та підрозділів поліції, особистісного стилю управління. У свою чергу, безпосередні принципи адміністративно-правового регулювання управління, слід поділити на дві підгрупи, зокрема: 1) принципи побудови (організації) системи управління в Національній поліції України, до яких належать принципи: ієрархічності, економічності, перспективності, комплексності, оперативності, оптимальності, простоти, науковості,

узгодженості, прозорості тощо; 2) принципи здійснення процесу управління або функціонування системи управління. До таких принципів належать: цілеспрямованості, поєднання єдиноначальності та колегіальності, раціонального співвідношення цілей та способів їх досягнення з ресурсним забезпеченням тощо.

Таким чином, зміст структури загальної системи принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України (в широкому розумінні), яка повною мірою охоплює усі, без винятку, напрями діяльності поліцейських як об'єктів управлінського впливу відповідних керівників, становлять такі принципи: 1) основні принципи діяльності поліцейського, на яких має ґрунтуватися практична реалізація ним визначених нормами Закону України “Про Національну поліцію” повноважень як правоохоронця; 2) спеціальні принципи, які мають стати керівним вектором для поліцейського під час здійснення ним передбачених за атестованою посадою обов'язків та реалізації прав, враховуючи напрям та специфіку діяльності підрозділу, у якому він працює як фахівець; 3) принципи здійснення безпосередньо управлінської діяльності, які повинні визначати засади для організаційно-управлінської діяльності відповідним керівним складом Національної поліції України; 4) принципи, на яких заснована реалізація передбачених завдань та функцій для поліцейських, котрих відряджено до органів державної влади, установ та організацій із залишенням на службі в поліції за неатестованою, у тому числі управлінською посадою; 5) принципи, закріплені в міжнародних нормативно-правових актах, які визначені для посадових осіб правоохоронних органів і поліції зокрема.

Подальша робота щодо практичної розробки та побудови ефективної системи принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України, що заснована на запропонованих вище класифікаціях, свідчить про доцільність викладення цих принципів в одному нормативно-правовому акті. Водночас вирішення зазначеного питання потребує здійснення подальших наукових досліджень.

Зрештою, науково-практичний потенціал принципу управління, його зміст виводять принципи управління на рівень найвищого досягнення науки управління [18, с. 21], він стає тим знанням, яке має слугувати гарантом безпомилковості управлінських рішень, що виносяться з метою якнайоптимальнішого здійснення функцій поліції, та отримати належне правове закріплення.

Отже, можна сформулювати визначення системи принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України, під якою слід розуміти сукупність фундаментальних засад, що виражають волю держави та суспільства у вигляді критеріїв організації й координації функціонування Національної поліції України, зумовлюють зміст і спрямованість управління в органах та підрозділах поліції шляхом ставлення цілей, вибору і застосування конкретних методів і прийомів управління для забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

До ознак принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України, на нашу думку, слід віднести те, що: по-перше, дію принципів пов'язують із організацією та функціонуванням територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції України; по-друге, їх реалізація перебуває у прямо пропорційному зв'язку з формуванням високого рівня правової свідомості та правової культури суб'єктів управління; по-третє, вони як основоположні засади пов'язані з ефективністю правового регулювання, впливом правових норм на відносини, які формуються у сфері управління; по-четверте, вони мають цільовий, послідовний, комплексний та системний характер і спрямовані на оптимальне поєднання централізації та децентралізації в управлінні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII XII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Про перелік посад, які можуть бути замінені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях: Указ Президента України від 09.12.2015 № 691/2015. Офіційний вісник Президента України. 2015. № 27. Стор. 40. Ст. 1459.
3. Про затвердження Правил етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС: наказ МВС України від 28.04.2016 № 326. Офіційний вісник України. 2016. № 49. Стор. 110. Ст. 1764.
4. *Гринюк Р.Ф.* Ідея правової держави: теоретико-правова модель і практична реалізація. Київ: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2004. С. 336.
5. *Денисюк Д.С.* Принципи діяльності Національної поліції України: теорія та практика реалізації. Митна справа. 2015. № 5. С. 63–68.
6. *Чирик С.В.* Правові принципи діяльності Національної поліції України. Інформація і право. 2015. № 3. С. 123–127.
7. *Лелет С.М.* Характеристика процесу управління в органах внутрішніх справ України. Наука і правоохорона. 2014. № 3. Ч. II. С. 69–74.
8. Основи управління в органах внутрішніх дел: учебник / под ред. докт. юрид. наук, проф. А.Л. Коренева. Москва: МЮИ МВД России, изд-во Щит-М, 1999. 356 с.
9. *Якимчук М.К.* Організаційно-правові основи управління в органах прокуратури України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2002. 470 с.
10. *Столяренко А.М.* Экстремальная психопедагогика. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 232 с.
11. *Ансофф И.* Стратегическое управление / сокр. пер. с англ. Москва: Экономика, 1989. 386 с.
12. *Барко В.* Принципи і методи управління персоналом органів внутрішніх справ (психологічний аспект). Вісник Академії управління МВС України. 2008. № 4. С. 134–145.
13. Сучасний процес управління в органах внутрішніх справ: монографічне дослідження / В.Д. Сущенко, С.В. Присяжний, О.І. Коваленко. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. 352 с.
14. *Крамаренко А.В.* Ефективність управління персоналом: поняття, принципи та види. Економічний простір. 2013. № 73. С. 194–202.
15. *Грохольський В.Л.* Управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07; Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2004. 425 с.
16. *Школик А.* Принципи управлінської діяльності. Вісник Львівського університету. Серія Юридична. 2000. Вип. 35. С. 214–219.
17. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

18. Гаєвський Б.А. Основи науки управління: навч. посібник. 2-ге видання, стереотип. Київ: МАУП, 1998. 112 с.

REFERENCES

1. About the National Police: Law of Ukraine of 02.07.2015 No 580-VIII XII. Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine. 2015. No 40–41. Art. 379 [in Ukrainian].
2. On the List of Positions That Can Be Filled by Police Officers in State Bodies, Institutions and Organizations: Decree of the President of Ukraine dated 09.12.2015 No 691/2015. Official Gazette of the President of Ukraine. 2015. No 27. P. 40. Art. 1459 [in Ukrainian].
3. On Approval of the Rules of Ethical Conduct of Employees of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Territorial Bodies, Institutions, Establishments and Enterprises Belonging to the Sphere of Management of the Ministry of Internal Affairs: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 28.04.2016 No 326. Official Gazette of Ukraine. 2016. No 49. P. 110. Art. 1764 [in Ukrainian].
4. *Hrynyuk, R.F.* (2004) Ideya pravovoyi derzhavy: teoretyko-pravova model' i praktychna realizatsiya. "The Idea of the Rule of Law: Theoretical and Legal Model and Practical Implementation". Kyiv: Concern Publishing House "In Law". P. 336 [in Ukrainian].
5. *Denysyuk, D.S.* (2015) Pryntsypy diyal'nosti Natsional'noyi politysiyi Ukrayiny: teoriya ta praktyka realizatsiyi. "Principles of Activity of the National Police of Ukraine: Theory and Practice of Implementation". Customs Business 5, 63–68 [in Ukrainian].
6. *Chyryk, S.V.* (2015) Pravovi pryntsypy diyal'nosti Natsional'noyi politysiyi Ukrayiny. "Legal Principles of the National Police of Ukraine". Information and Law 3, 123–127 [in Ukrainian].
7. *Lelet, S.M.* (2014) Kharakterystyka protsesu upravlinnya v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrayiny. "Characteristics of the Management Process in the Internal Affairs Bodies of Ukraine". Science and Law Enforcement 3. Part II. P. 69–74 [in Ukrainian].
8. Osnovy upravleniya v organakh vnutrennikh del. "Fundamentals of Management in Internal Affairs Bodies": textbook / ed. Doct. Sci., prof. A.L. Koreniev. Moscow: MUI of the Ministry of Internal Affairs of Russia, Shchit-M publishing house, 1999. 356 p. [in Russian].
9. *Yakymchuk, M.K.* (2002) Orhanizatsiyno-pravovi osnovy upravlinnya v orhanakh prokuratury Ukrayiny. "Organizational and Legal Bases of Management in Bodies of Prosecutor's Office of Ukraine": thesis ... Doct. Sci. (Law): 12.00.07; Yuri Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi. 470 p. [in Ukrainian].
10. *Stolyarenko, A.M.* (2002) Ekstremal'naya psikhopedagogika. "Extreme Psychopedagogy". Moscow: UNITY-DANA. 232 p. [in Russian].
11. *Ansoff, I.* (1989) Strategicheskoye upravleniye. "Strategic Management" / te ransl. from English Moscow: Economics. 386 p. [in Russian].
12. *Barko, V.* (2008) Pryntsypy i metody upravlinnya personalom orhaniv vnutrishnikh sprav (psykholohichnyy aspekt). "Principles and Methods of Personnel Management of Internal Affairs Bodies (psychological aspect)". Bulletin of the Academy of Management of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine 4, p. 134–145 [in Ukrainian].
13. *Sushchenko, V.D., Prysyazhnyy, S.V., Kovalenko, O.I.* (1999) Suchasnyy protses upravlinnya v orhanakh vnutrishnikh sprav. "Modern Process of Management in the Bodies of Internal Affairs": a monographic study. Kyiv: National Academy of Internal Affairs of Ukraine. 352 p. [in Ukrainian].
14. *Kramarenko, A.V.* (2013) Efektyvnist' upravlinnya personalom: ponyattya, pryntsypy ta vydy. "Effectiveness of Personnel Management: Concepts, Principles and Types". Economic Space 73, 194–202 [in Ukrainian].
15. *Hrokholskyi, V.L.* (2004) Upravlinnya diyal'nisty spetsial'nykh pidrozdiliv MVS Ukrayiny po borot'bi z orhanizovanoyu zlochynnistyuu. "Management of Activity of Special Divisions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine on Fight against Organized Crime": thesis. ... Doct. Sci. (Law): 12.00.07; National University of Internal Affairs. Kharkiv. 425 p. [in Ukrainian].
16. *Shkolyk, A.* (2000) Pryntsypy upravlins'koyi diyal'nosti. "Principles of Management". Bulletin of Lviv University. Legal Series. Issue 35. P. 214–219 [in Ukrainian].
17. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No 254k / 96-VR. Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No 30. Art. 141 [in Ukrainian].
18. *Hayevskiy, B.A.* (1998) Osnovy nauky upravlinnya. "Fundamentals of Management Science": textbook. Kyiv: MAUP. 112 p. [in Ukrainian].

© Pluhatar Tetiana, Lelet Serhii, 2020

Pluhatar Tetiana,

Candidate of Science of Law (Ph. D.),

Senior Researcher,

Academic Secretary of the Academic Council
of the State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0003-2082-5790

Lelet Serhii,

Candidate of Science of Law,

Chief of the Department of the State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0001-6099-4121

PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF MANAGEMENT IN THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The definition of the system of principles of administrative and legal regulation of the management in the National Police of Ukraine is formulated, under which it is offered to understand the complex of fundamental principles expressing the will of state and society in the form of criteria of organization and coordination of functioning of the National Police of Ukraine by setting goals, choosing and applying specific management methods and techniques to ensure the protection of human rights and freedoms, the interests of society and the state, combating crime, maintaining public safety and order, providing services to help people who for personal, economic, social reasons or emergencies situations need such assistance.

To streamline the system of the principles of administrative and legal regulation of management in the National Police of Ukraine a classification of the basic principles of regulation of legal relations in the management of police bodies and departments is suggested, fundamental and direct principles are identified and analyzed.

It is substantiated that the content of the structure of the general system of the principles of administrative and legal regulation of management in the National Police of Ukraine (in a broad sense), which fully covers all areas of policing as objects of managerial influence of relevant leaders, are the following principles: 1) basic principles activities of a police officer, on which the practical implementation of his / her powers as a law enforcement officer defined by the regulations of the Law of Ukraine “On the National Police” should be based; 2) special principles that should become a guiding vector for the police officer in the performance of his duties under the certified position and the exercise of rights, taking into account the direction and specifics of the unit in which he works as a specialist; 3) principles of direct management activities, which should determine the principles for organizational and management activities by the relevant management of the National Police of Ukraine; 4) the

principles on which the implementation of the envisaged tasks and functions is based for police officers, who are sent to public authorities, institutions and organizations and remain in the service of the police, for an uncertified, including managerial position; 5) the principles enshrined in international regulations, which are defined for law enforcement officials, and the police in particular.

Keywords: administrative and legal regulation, National Police of Ukraine, management in police bodies and divisions, principles.

Отримано 07.10.2020